

JE SBLIŽOVÁNÍ SEVERNÍ A JIŽNÍ KOREJE VÝZVOU A PŘÍLEŽITOSTÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU?

25. 1. 2019

Neobvykle příznivá politická konstelace mezi oběma korejskými státy a vstřícná gesta ze strany administrativy prezidenta D. Trumpa pootevívají příležitost k oživení české agendy v Severní Koreji. Česká republika je země s dlouhodobou tradicí bilaterálních kontaktů bývalého Československa s KLDR z doby existence východního bloku. Česko dokázalo rychle vybudovat nadstandardní úroveň vztahů s Jižní Koreou (KR) po r. 1989, kdy se tato země stala jedním z důležitých ekonomických partnerů ČR. Úroveň českých vztahů s KLDR je zatím velmi omezená, limitovaná ekonomickou situací partnerské země, mezinárodněpolitickými a bezpečnostními komplikacemi, situací v oblasti lidských práv a nízkou úrovní bilaterálních politických kontaktů. Jakým způsobem by měla Praha reagovat na vstřícná gesta KLDR vůči KR i s ohledem na širší geopolitický kontext? Máme nezúčastněně sledovat situaci z povzdálí, nebo zvolit proaktivní politiku a pokusit se realizovat vlastní zájmy? Text zvažuje alternativy přístupů ČR ve třech variantách: v podobě neaktivního vyčkávání, proaktivního scénáře a obezřetně proaktivního scénáře.

PŘÍLEŽITOST A SDÍLENÁ VŮLE K JEDNÁNÍ

Politická a vojenská rivalita Korejské lidově demokratické republiky (KLDR, Severní Korea) a Korejské republiky (KR, Jižní Korea) přetrvává od konce Korejské války (1950–1953), oba státy doposud neuzavřely formální mírové dohody, které vážnou především na neshodě s KLDR ohledně jaderného odzbrojení. Příležitost pro sblížení dvou států na fatálně rozděleném Korejském poloostrově se naskytne sotva jednou za dvacet let s ohledem na vnější a vnitřní situaci. Geopolitický vývoj určují zejména Spojené státy, udržující v KR vojenskou přítomnost, a dále Čína a Rusko, v širším regionálním kontextu také Japonsko. Bi-

laterální mezikorejská rovina je určována vnitropolitickou konstelací uvnitř Korejské republiky, kde se střídá národně konzervativní proud s liberály, kteří jsou více nakloněni dialogu s Pchjongjangem. Současná jihokorejská vláda Demokratické strany a prezidenta Mun Če-ina aktivně navazuje na sblížovací tendence tzv. „[Sunshine policy](#)“ předcházející éry prezidenta Kim Te-džunga (1998–2003), která získala jak zásadní odpůrce, tak i přesvědčené zastánce, jež současný prezident Mun přesvědčivě reprezentuje. Nečekané gesto americké politiky vůči KLDR v podobě summitu Donalda Trumpa a Kim Čong-una (Singapur, červen 2018) otevřela alespoň formálně cestu k obnoveným jednáním o denuklearizaci za ústupky požadované KLDR. Výsledky americko-severokorejských jednání zatím sice nelze jednoznačně interpretovat, Čína a Rusko se vůči americko-severokorejským rozhovorům staví spíše podpůrně. [Druhý summit Trump-Kim](#) se plánuje ke konci února 2019.

ČESKÝ ZÁJEM O KOREU

Česká republika je země s dlouhodobou tradicí bilaterálních kontaktů bývalého Československa s KLDR z doby existence východního bloku. Česko dokázalo rychle vybudovat nadstandardní úroveň vztahů s Korejskou republikou po r. 1989, kdy se Jižní Korea stala jedním z vůbec nejdůležitějších ekonomických partnerů ČR. Výtečné politické i hospodářské vztahy vyústily do podepsání [strategického partnerství](#) během oficiální návštěvy prezidentky Pak Kun-hje v Praze. K oboustranným prioritám patří investice (KR je druhým nejvýznamnějším asijským investorem), obchod, moderní technologie (automobilový průmysl, energetika, nanotechnologie, biotechnologie); vynikající kontakty ČR udržuje s KR v oblasti kultury, turismu a akademické výměny.

Úroveň českých vztahů s KLDR je zatím velmi omezená, limitovaná ekonomickou situací partnerské země, mezinárodněpolitickými a bezpečnostními komplikacemi, situací v oblasti lidských práv a nízkou úrovní bilaterálních politických kontaktů. Česká republika musela na žádost KLDR ukončit v r. 1993 účast v mezinárodní Dozorčí komisi neutrálních států (DKNS), český zastupitelský úřad byl dočasně uzavřen a oficiálně obnoven až v r. 2004. Současný velvyslanec KLDR v Praze Kim Pchjong-il je blízký příbuzný vládnoucí rodiny Kimů, je strýcem současného lídra Kim Čong-una. Ne všechny země EU mají v KLDR diplomatická zastoupení a ČR může s ohledem na dlouhodobou tradici aspirovat na roli diplomatického zprostředkovatele a účastníka mezinárodních fór. V r. 2017 se předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček zúčastnil [zasedání předsedů parlamentů eurasijských zemí v Soulu a absolvoval také bilaterální setkání se svým protějškem](#) Čong Se-kjunem.

Jakým způsobem by měla Praha reagovat na vstřícná gesta KLDR vůči KR i s ohledem na širší geopolitický kontext? Převáží u nás pohled upřený hlavně na bezpečnostní sféru, souznící s politikou USA, nebo se prosadí více liberální přístup, který bude sledovat podrobnější obraz vnitrokorejských vztahů a uvěří vůli severokorejského vládnoucího klanu vydat se cestou snižování napětí a eko-

nomických reforem? Máme nezúčastněně sledovat situaci z povzdálí, nebo zvolit proaktivní politiku a pokusit se realizovat vlastní zájmy? Následující tři scénáře nabízí alternativy českého postupu:

1) SCÉNÁŘ NEAKTIVNÍ: ČR neudělá nic a nic nepokazí

Jihokorejsíí Demokraté nemusí získat podstatnou podporu domácích průmyslových, vojenských a mediálních lobby, veřejné pobouření ze skandálů v období prezidentky Pak už odeznívá, národně konzervativní kruhy se po příštích volbách mohou opět vrátit k moci. Jednání o denuklearizaci KLDR mají nevalné vyhlídky, protože Pchjongjang kromě atomového odstrašení nemá na mezinárodní scéně jiný adekvátní prostředek zaručující přežití režimu. USA si mohou svůj postoj k Severní Koreji kdykoliv rozmyslet, trvání severokorejské bezpečnostní hrozby americkým zájmům spíše vyhovuje, legitimizuje vojenskou přítomnost v regionu a masivní dodávky protiraketových systémů klientům v KR a Japonsku. Pokud by vůbec došlo k posunu v otázce denuklearizace a odzbrojování, pravděpodobný vývoj půjde cestou postupných kroků. Český zájem o politický dialog se Severní Koreou může vyvolat nevoli USA, asijským sousedům a Rusku vadit nebude.

České ekonomické vyhlídky při oživení kontaktů s KLDR jsou stále jen hypotetické, oboustranný zájem o obchodní a investiční aktivity brzdí nesolventnost KLDR. V případě průlomu v mezikorejských vztazích do KLDR vtrhnou jihokorejské korporace, které najdou nevytěžený spotřební trh a zásobu 25 milionů korejsky mluvících pracovních sil. Otevření ekonomiky vyžijí také čínské firmy, jež mají díky geografické a kulturní blízkosti a pokročilé fázi kontaktů s KR náskok, znovu ožívá i konkurence z Ruska. Asijský ekonomický nacionalismus je tak pro české aktivity bariérou, zbude jen paběrkování. Rozvojová pomoc má v ČR nevstřícné veřejné přijetí, udržování veškeré agendy na nízké úrovni je reakcí na bezpečnostní hrozby z KLDR.

2) PROAKTIVNÍ POLITIKA PRAHY

Česká republika oživí obnovený politický dialog na úrovni parlamentu, vlády (resortní ministerstva, MZV) a nevládních organizací. Můžeme provázet bilaterální agendu s širší účastí členských zemí EU a vystupovat jako komunikativní a informující stát pro EU. Hlavním polem českých aktivit bude rozvojová agenda a kulturní politika. Vedle toho bude ČR lobbovat ve prospěch firem, které mají v KLDR tradici a povědomí u místních lidí. Oživení ekonomické agendy přinese finanční rizika, jejich úvěrování si vyžádá politickou podporu v ČR.

Nemáme jistý dlouhodobý výhled, existuje velká variabilita budoucích scénářů v regionálním, vnitrokorejském, i globálním měřítku. Pokusy o oživení dialogu s KLDR se budou v ČR setkávat se silnou politickou kritikou a nevstřícnou reakcí médií. Ekonomické projekty s podporou státu a státních úvěrových institucí budou odmítány jako morální hazard a plýtvání státních finančních prostředků, pro soukromý sektor jsou riskantní. Silně rezonující konzervativní politické postoje ve vládních i opozičních kruzích zpochybní pokusy o liberální přístup ke KLDR, která je nadále považována za nedůvěryhodného partnera.

3) STŘEDNÍ CESTA: Úsporná proaktivní politika

Česká republika se pokusí využít přežívající tradice kontaktů s KLCDR i přes předsdem obtížný výhled efektivity. Strategickým cílem bude povzbudit zájem domácí veřejnosti, zmapovat hospodářské příležitosti a také se více zviditelnit v KLCDR. Hlavním a prvořadým úkolem je tedy informační ofenziva a veřejná diplomacie pro posílení pozitivního obrazu ČR v KLCDR.

Oživení politické a hospodářské agendy s KLCDR nese rizika, avšak úsporná cesta postupné aktivizace musí napřed přispět k hlubšímu pochopení situace a k přípravě na budoucí pozitivní scénář, pokud bude reálný. Cestou k „otevření KLCDR“ je poznávací a de-ideologizující kampaň hospodářských institucí, akademických a nevládních organizací a grantů s podporou vládního sektoru. Česká veřejnost si KLCDR spojuje převážně s bezpečnostními tématy, která jsou i přes svou relevanci často nositelem stereotypů zabraňujících podrobnějšímu poznání proměn společnosti v KLCDR a komunikačních cest s KR. Česká veřejnost málo zná moderní historii a realie Korejského poloostrova, neuvědomuje si nedemokratické prvky v nedávné minulosti KR a málo se zajímá o vnitřní mezikorejský dialog. Nedávná [návštěva prezidenta Muna v Praze](#) (listopad 2018), zaměřená hlavně na ekonomická témata, prakticky nezbudila větší ohlas, ačkoliv se jedná o osobnost formátu „korejského Havla“.

DOPORUČENÍ

- ▶ Moderní zahraniční politika ČR by měla integrovat pozitivní vize. Počátek a průběh transformace bývalého východního bloku také nebylo snadné předem odhadnout. Návaznost na společnou zahraniční politiku EU i transatlantické spolenectví dává ČR v kontaktu s KLCDR čitelnou a seriózní pozici. Oživení politického dialogu s KLCDR v momentálním mezinárodním kontextu je vhodné.
- ▶ S ohledem na evidentní rizika je úsporná proaktivní varianta přijatelným kompromisem. Česká republika disponuje velmi solidní veřejnou diplomacií v regionu Dálného východu, zejména v Jižní Koreji, pro „tání ledů“ je dobře využitelná.
- ▶ KLCDR představuje výzvu pro české firmy, které by se měly pokusit najít příležitost tam, kde už znají terén. Obezřetná politická podpora pomůže zvýraznit jejich prestiž v KLCDR.
- ▶ Uvažme formu domácí osvěty s podporou státu pro lepší informovanost veřejnosti a pro neideologické porozumění situaci na korejském poloostrově.

Rudolf Fürst

výzkumný pracovník a vedoucí Centra vztahů EU-Asie Ústavu mezinárodních vztahů. (furst@iir.cz)